

det Kgl. nordiske Oldskriftselskab. Han var født 25.7.1915, og det var meningen, at bogen skulle komme på hans 70 års fødselsdag, som han dog ikke nåede at opleve. Alle hans bøger om vikingetiden er blevet meget populære, fra den første: *Vikingernes Hverdag* med tegninger af Bo Bojesen til den sidste om vikingerne som ingeniører.

Desværre er denne bog ikke et værdigt punktum for Ramskous forskerindsats, og den bærer mærkbare præg af ikke at være ordentlig gennemarbejdet. Det er kun en torso med en rodet disposition og i så kortfattet form, at hovedteser og problemer bliver fordrejet, usammenhængende og overfladisk behandlet. Først til sidst i bogen har forfatteren nogle metodiske overvejelser om kildematerialet, der tager sit udgangspunkt i runestensmaterialet. Men hvad han mener med, at de arkæologiske fund bliver mere vanskelige at tolke, jo nærmere vor egen tid vi kommer, bliver aldrig klarlagt, ligesom han påstår, at svenskerne var mere »graffiti-mindet« end danskerne uden med et ord at nævne andre forskelle mellem det danske og svenske materiale. Han taler også om de store forandringer ved år 700 uden egentlig at have andet end dateringen af Danevirke til år 737 at hænge det op på. I teksten forekommer også en del fejl i historiske fakta, værst er vel, at forfatteren udnævner major domus Karl Martel til frankisk kejser. Også teksterne til de gennemgående kedelige billeder er utilstrækkelige og henviser ofte til litteratur, som ikke er med i den tilfældigt sammensatte bibliografi. Alt i alt et hastværk – kunne man ikke markere Ramskous forskergering med en udgivelse af hans videnskabelige artikler og foredrag i et samlet værk? For han kan jo fange os med sin fantasi og fortælleglæde, der glimtvis kommer frem, her bedst i hans levende skildring af livet på strandmar-

kedspladsen ved Skuldelev, handelsskibene og trafikken på de russiske floder.

Michael Linton

Danmarks kirker. Holbæk amt, 2. bd.
(Nationalmuseets Forlag, 1982),
660 s., ill.

Det nye bind, hvis udgivelse i hefter har strakt sig over nogle år, er redigeret af Marie-Louise Jørgensen og Hugo Johannsen og besidder den samme kvalitet som de foregående dele af dette standardværk, er et sandt repertorium over kirkebygningerne og deres inventar, i mange sogne det eneste minde om stedets middelalder.

I dette bind er der grund til at være opmærksom på beskrivelsen af Stigs Bjergby kirke, da stedet i Kong Valdemars Jordebog i købstadlisten nævnes blandt de sjællandske byer, hvor det hørte mellem de mindste, idet skatten fra det kun var 2½ mark penge, mens det nærliggende Holbæk betalte 12 mark. Jordbogen anfører desuden Stigs Bjergby som kongelev. Svend Aakjær regner med, at byen havde 140 indbyggere, så stor har staden ikke været i det 13. århundrede, og det er forståeligt, at den som indlandsby ikke har kunnet klare sig mod de større havnebyer Holbæk og Kalundborg. Fra stedets købstadtid er kirken bevaret, en beskeden bygning, som oprindeligt kun var 18 m lang, og af inventaret er alene levnet et korbuekrucifiks fra ca. 1250, hvoraf figuren er det eneste, der er tilbage. Muligvis har en døbefont af granit også hørt til kirken, hvortil den kom i 1971. Den havde tidligere stået hos sognets smed og derefter været vandtrug på en gård.

Der er så lidt, som kan erindre om stedets lidt tvivlsomme værdighed som købstad, at man har ret til at fremhæve disse sager som et nødvendigt supple-

ment til de skriftlige kilder, selv om de er kirkelige. Senere blev det ejerne af Bjergbygård, der efterlod sig nogle minder. Kirken hørte under dette gods til begyndelsen af dette århundrede.

Helge Søgaard

Løgumskabet, under red. af Poul Svensson (De unges kunstkrede, Frøslev/Padborg 1985). 56 s., rigt ill., 150,- kr.

Vel er Løgum klosterkirke i sig selv et enestående monument; men også det bevarede inventar rummer talrige perler. Nok er en del siden kommet til udefra eller i hvert fald flyttet rundt inde i kirken, som tilfældet er med netop det enestående relikvieskab.

Antagelig er det fra begyndelsen af 1300-tallet og har en ret nøje parallel i et skab fra cistercienserkirken i Dobberan (ved Mecklenburgs kyst), og muligvis har den nuværende alterbordsforside oprindeligt hørt hertil.

Det besidder endnu sit specielle middelalderlige låsetøj, og fuldt opslået rummer det 16 nicher (givet til fremvisning af relikvier), mens hver sidefløj afbilder otte helgener i systemet: øverst 4 apostle, derpå 4 martyrer, så 4 bekenedere og nederst 4 hellige jomfruer.

Takket være omfattende støtte fra de mange fonds, der spiller en så betydelig rolle i den historiske formidling, kan dette overdådigt illustrerede pragtværk med sine 20 foliofarveplancher, korte beskrivelser, litteratur samt engelske og tyske resumeer erhverves for en ufattelig lav pris. Et lokalinitiativ, der ikke kan roses nok.

Troels Dahlerup

Fromhed og verdslighed i Middelalder og Renaissance, festskrift til Thelma Jexlev, red. Ebba Waaben (Kirsten Bendixen, Grethe Jacobsen, Kirsten Jexlev og Marianne Johansen) (Odense Universitetsforlag, 1985). 268 s., ill., 195,20 kr.

Måske vil nogen mene, at der er ved at gå inflation i festskrifter? Men blot et blik på fødselarens omfattende bibliografi turde være forklaring nok, og så røber skriftet ikke, hvad der tænkeligt er Thelma Jexlevs nok så væsentlige indsats, det daglige virke på rigsarkivets læsesal, hvor hun har været en omhyggelig vejleder og utrættelig hjælper for et tusindtal besøgende, fra distræte lærde og ikke mindst til mængder af specialeskrivere.

Delt i tre afsnit efter emner får vi en række artikler om »Fromhedsliv i middelalderen« (fra Hagiografi over prædiken til middelalderarkæologi), om »Verdsligt liv i 1500- og 1600-tallet« (dansk købstadsliv, lensvæsen og et par kvindeskæbner) samt »Italienske studier« (fra kvindens stilling hos Etruskerne til Christiern I's store Italiensrejse). Selv om mangt og meget er valgt med henblik på skildring af kvindeskæbner, kan man komme ret langt ind i læsningen, før man ser den raffinerede pointe, at hele festskriftet i sit anlæg egentlig er »groft kønsdiskriminerende«, idet samtlige bidragydere er kvinder. Men den omfattende Tabula Gratulatoria fastslår, hvad vel enhver forsker i dansk historie ved, at Thelma Jexlev hverken er snæversynet eller snæver i sin forskning. Lad os for hendes egen, historiens og alle rigsarkivbesøgendes skyld ønske hende mange gode år.

Troels Dahlerup